

1. Ο φιλόσοφος εντοπίζει με ιδιαίτερη οξύνοια την ευρύτερη σχέση που υπάρχει μεταξύ της έννοιας του πολιτεύματος και της παιδείας των ελεύθερων πολιτών. Η αμφίδρομη αυτή σχέση παιδείας – πολιτεύματος είναι δυνατό να παίζει σημαντικό ρόλο στη σταθερότητα του ίδιου του πολιτεύματος. Κάθε διαφορετικό είδος πολιτεύματος χρειάζεται την πιστή εφαρμογή και μίας «κατάλληλης» παιδείας ώστε να διατηρεί την ασφάλειά του χωρίς αντιδράσεις και να μην υπάρχει πιθανότητα να υπονομευθεί από μέσα, δηλαδή από τους ίδιους τους πολίτες που το ίδιο «μεγάλωσε». Είναι απολύτως φανερό, ότι ο Αριστοτέλης αντιλαμβάνεται τον ιδιαίτερα πολιτικό ρόλο της παιδείας και την επιρροή που μπορεί να ασκήσει στο κοινωνικό - πολιτικό «status quo» μίας πόλης. Η παιδεία κατά τον φιλόσοφο μπορεί όχι μόνο να υπονομεύσει το κατεστημένο αλλά και να καθοδηγήσει τους ελεύθερους πολίτες προς συγκεκριμένες κατευθύνσεις. Η αντίληψη αυτή δείχνει με άμεσο τρόπο ότι η σκέψη του Αριστοτέλη είναι ιδιαίτερα εποικοδομητική ακόμα και για το σύγχρονο πολιτικό προβληματισμό και σίγουρα συμβαδίζει με πολλές σύγχρονες και μοντέρνες θεωρήσεις τόσο της ίδιας της πολιτικής φιλοσοφίας αλλά και της κοινωνιολογίας σε σχέση με τον ρόλο της παιδείας στην πολιτική πραγματικότητα και πώς αυτή μπορεί να επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό ένα πολιτικό καθεστώς.

2. Το στοιχείο που χαρακτηρίζει το πολίτευμα της Δημοκρατίας είναι η ελευθερία και η υπερβολή (ασυδοσία) της που οδηγεί αναπόφευκτα στη τυραννίδα. Αν κάποιοι άρχοντες δεν αφήνουν μεγάλη ελευθερία, η πολιτεία θα τους τιμωρεί, ενώ αν ορισμένοι άρχοντες συμπεριφέρονται σαν αρχόμενοι και ορισμένοι αρχόμενοι ως άρχοντες (αντιστροφή των πολιτικών ρόλων), η πολιτεία τους επαινεί. Έτσι η τάση για ελευθερία θα ξεπερνά το μέτρο που διατηρεί την εσωτερική αρμονία της πολιτείας και θα γίνεται αναρχία. Ο πατέρας είναι ίσος με το γιο, ο δάσκαλος με το μαθητή, ο μέτοικος με τον πολίτη και τον ξένο γεγονός που οδηγεί σε μία πλήρη ισοπέδωση του μέτρου και σε μία δυσαρμονία στην ηθική και πολιτική φιλοσοφία του Πλάτωνα. Με αυτόν τον τρόπο η παραμικρή υποψία ότι κάποιος καταπιέζεται θα οδηγεί σε αγανάκτηση και μη-ανοχή, όχι όμως με λογικά κριτήρια, αφού πλέον η υπερβολή θα είναι αυτή που θα «βασιλεύει». Καταλήγει λοιπόν κάποιος να μη δίνει σημασία ούτε σε νόμους, ούτε σε κυβερνήτες στο όνομα πάντα της ελευθερίας. Και καθώς κάθε υπερβολή γυρίζει στο τελείως αντίθετό της, η υπερβολική ελευθερία θα γυρίσει σε υπερβολική δουλεία, όπου έχει τη βάση της το επόμενο και τελευταίο πολίτευμα, η τυραννία.

Κείμενο: Μέρκατας Μ. Γεώργιος

Ασκήσεις:

1. Γιατί, σύμφωνα με το πρώτο κείμενο, ο Αριστοτέλης συνδέει το πολίτευμα με την παιδεία;
2. Ο Πλάτωνας (: δεύτερο κείμενο) σημειώνει πως σε καιρό δημοκρατίας η πολιτεία διατρέχει έναν κίνδυνο. Ποιος είναι αυτός;
3. Να γράψεις μία παράγραφο 100-130 λέξεων ξεκινώντας ως εξής: Η αμφίδρομη σχέση παιδείας – πολιτεύματος είναι δυνατό να παίζει σημαντικό ρόλο στη σταθερότητα του ίδιου του πολιτεύματος.

4. Να βάλετε τίτλους στα κείμενα.

5. Να βρείτε τη σημασία των λέξεων/φράσης: *οζύνοια*, *αρχόμενος*, *status quo*, *ασυδοσία*, *κατεστημένο*.